

OBSAH

I.	ÚVOD	17
1	Definícia základných pojmov a epidemiológia porúch prehĺtania (<i>M. Tedla, M. Černý</i>)	18
1.1	Definícia základných pojmov.....	18
1.2	Dôsledky na kvalitu života.....	19
1.3	Epidemiológia porúch prehĺtania	20
II.	ANATÓMIA, FYZIOLOGIA A PATOFYZIOLOGIA	
2	Anatómia a fyziológia orgánov zúčastňujúcich sa na hltacom akte (<i>M. Tedla</i>)	24
2.1	Ústna dutina.....	24
2.2	Hltan a hrtan	28
2.3	Pažerák.....	34
2.4	Centrálny nervový systém.....	36
2.5	Hlavové nervy zúčastňujúce sa na hltacom akte.....	36
3	Normálny a narušený hltací akt (<i>M. Tedla, M. Mokoš</i>)	40
3.1	Mechanika hltacieho aktu.....	40
3.2	Orálna fáza.....	43
3.3	Faryngeálna fáza.....	45
3.4	Ezofageálna fáza.....	48
III.	DIAGNOSTIKA PORÚCH PREHĽTANIA	
4	Základné klinické vyšetrenie prehĺtania (<i>M. Tedla, R. Gross</i>)	52
4.1	Anamnéza	52
4.2	Vyšetrenie orálnej motoriky	53
4.3	Posúdenie orálnej kontroly a hltania	55
4.4	Algoritmus diagnostických postupov	56
5	Špecializované vyšetrenia hltacieho aktu (<i>B. Bunová, M. Tedla, M. Černý, J. Dědková, J. Šatanková</i>)	58
5.1	Flexibilné endoskopické vyšetrenie prehĺtania (FEES).....	58
5.2	Videofluoroskopia (VFSS).....	65

5.3	Transnazálna ezofagoscopia (TNE)	70
6	Ďalšie vyšetrovacie metódy (<i>R. Vaňatka, O. Urban, P. Vitek, E. Ehler, J. Dědková</i>).....	72
6.1	Rádiologické vyšetrovacie metódy	72
6.2	Gastroenterologické vyšetrovacie metódy	78
6.3	Laryngeálna elektromyografia.....	84
IV.	LIEČBA PACIENTA S PORUCHOU PREHĽTANIA	
	Algoritmus liečby pacienta s poruchou prehĺtania (<i>M. Tedla</i>)	90
7	Výživa u poruch polykání (<i>Z. Kala Grofová, I. Satinský</i>)	92
7.1	Výživa – definice základních pojmů	92
7.2	Typ stravy a dysfagie, ovlivnění perorálního příjmu	93
7.3	Terapeutický přístup k dysfagickému pacientovi	95
7.4	Výživa při částečném perorálním příjmu	97
7.5	Techniky výživy při vyloučení perorálního příjmu (neorální živení).....	100
7.6	Domácí umělá výživa.....	105
7.7	Etické aspekty orálního a neorálního příjmu	106
8	Rehabilitácia porúch prehĺtania (<i>R. Gross, A. Fábianová, Ž. Frajková</i>).....	107
8.1	Nepriama liečba porúch prehĺtania	108
8.2	Priama liečba porúch prehĺtania.....	115
8.3	Poloha a postoj pri nácviku prehĺtania	117
9	Protetika defektov čeluste a mäkkých tkanív splanchnokrania (<i>G. Hristovski</i>)	119
9.1	Stratégia protetickej liečby	119
9.2	Protetická liečba	120
10	Princípy chirurgickej liečby dysfágie (<i>M. Tedla, P. Komínek, V. Chrobok, B. Lorenc, J. Šiller, I. Šebová</i>).....	123
10.1	Chirurgia hltana	124
10.2	Chirurgia hrtana.....	127
10.3	Chirurgia horného pažerákového zvierača	132
10.4	Chirurgia dolného pažerákového zvierača	133
10.5	Chirurgické výkony na slinných žľazách	134
10.6	Resekcia cervikálnych osteofytov	135

V. DŮSLEDKY PORÚCH PREHĽTANIA

11	Socioekonomické aspekty dysfagie (<i>M. Černý, M. Tedla</i>)	142
11.1	Kvalita života.....	142
11.2	Ekonomické důsledky poruch polykání	146
12	Aspiračná pneumónia a aspiračná pneumonitída (<i>E. Tedlová, I. Mucska, M. Suchánková</i>).....	148
12.1	Aspiračná pneumónia	149
12.2	Aspiračná pneumonitída.....	151
13	Podvýživa a její důsledky (<i>Z. Kala Grofová</i>)	153
13.1	Definice základních pojmů.....	153
13.2	Nutriční screening	154
13.3	Hladovění.....	155
13.4	Následky podvýživy	156

VI. DYSFÁGIA V ŠPECIÁLNYCH SITUÁCIÁCH

14	Poruchy polykání po chirurgických výkonech (<i>P. Komínek, M. Černý, M. Rosolanka, P. Štefanička, V. Chrobok, T. Paleček, M. Tedla</i>)	160
14.1	Tracheostomie.....	160
14.2	Chirurgie ústní dutiny.....	162
14.3	Chirurgie hltanu	164
14.4	Chirurgie hrtanu.....	166
14.5	Operace štítné žlázy.....	168
14.6	Dysfagie po operacích baze lebni	169
14.7	Dysfagie po operaci páteře.....	170
15	Poruchy polykání u neurologických onemocnění (<i>E. Ehler</i>)	173
15.1	Cévní mozkové příhody	174
15.2	Degenerativní poruchy	174
15.3	Zánětlivá a autoimunitní onemocnění	175
15.4	Další neurologická onemocnění	176
16	Onkologické choroby a následky ich nechirurgickej liečby (<i>M. Tedla, M. Chorváth</i>).....	179
16.1	Onkologické choroby hlavy a krku	179
16.2	Dysfágia ako následok rádioterapie a chemoterapie.....	179

17	Zenkerův divertikl (<i>V. Chrobok, P. Komínek</i>)	184
17.1	Symptomatologie a diagnostika	184
17.2	Chirurgická léčba.....	187
18	Dysfagie a gastroezofageální reflux (<i>K. Zeleník, P. Komínek, O. Urban</i>)	189
18.1	Gastroezofageální refluxní choroba	189
18.2	Extraezofageální reflux	192
19	Poruchy motility jícnu (<i>M. Kliment, O. Urban, P. Fojtík</i>)	197
19.1	Achalázie	197
19.2	Difúzní spazmus jícnu	199
19.3	Ostatní poruchy motility.....	200
20	Iné príčiny dysfágie (<i>M. Tedla, E. Tedlová, M. Kliment, M. Černý</i>).....	202
20.1	Autoimunitné ochorenia	202
20.2	Infekčné ochorenia	203
20.3	Benígne pažerákové stenózy	205
20.4	Liekmi indukovaná dysfágia	207
20.5	Cudzie telesá v hltacích orgánoch.....	208
20.6	Vrodené vývojové chyby	209
20.7	Poleptanie hltacích orgánov	209
20.8	Pacienti na jednotkách intenzívnej starostlivosti	210
21	Poruchy prehltania v novorodeneckom a detskom veku (<i>J. Antalová, A. Fábianová, I. Chmelová</i>).....	212
21.1	Rozdiely v anatómii hltana a hrtana medzi deťmi a dospelými.....	212
21.2	Fyziológia prehltania v detskom veku	213
21.3	Etiológia porúch prehltania u detí	216
22	Poruchy prehltania vo vyššom veku (<i>L. Hegyi</i>)	221
22.1	Patofyziologické poznámky	221
22.2	Dysfágia pri neurologických ochoreniach.....	223
22.3	Iné príčiny dysfágie u seniorov	223
VII.	OŠETROVATELSKÁ PÉČE	
23	Ošetrovateľská péče o nemocné s poruchami polykání (<i>P. Mandysová, R. Zeleníková, N. Lasotová</i>)	234
23.1	Screening poruch polykání.....	234

23.2	Pacienti s poruchou polykání a jejich stravování	240
23.3	Enterální výživa.....	242
23.4	Parenterální výživa	248
23.5	Ošetrovatelský algoritmus u pacientů s poruchami polykání	249
23.6	Základní ošetrovatelské diagnózy u pacientů s poruchami polykání.....	250

VIII. ZÁVER

24	Poučenie pre prax (<i>M. Tedla, M. Černý, P. Komínek, V. Chrobok</i>)	256
24.1	Prevalencia porúch prehĺtania, dôsledky na kvalitu života.....	256
24.2	Anatómia, fyziológia a patofyziológia hltacieho aktu	257
24.3	Diagnostika porúch prehĺtania a porúch výživy.....	258
24.4	Dysfágia vo vybraných situáciách.....	262
24.5	Liečba porúch prehĺtania	264

IX. PRÍLOHY

Slovníček základních pojmů (<i>M. Černý, I. Bártová</i>)	268
Slovníček jmen (<i>P. Matoušek, P. Komínek</i>).....	281
Odporúčaná literatúra	292
Zoznam tabuliek	293
Zoznam obrázkov	295
Seznam použitých zkratok (<i>M. Černý</i>)	298
O autorech/O autoroch.....	300
Rejstřík.....	309